

XXI.

J. F. FENGER OM DEN GUDELIGE
FORSAMLINGSBEVÆGELSE.

Af Knud Banning.

Fra 1833 til 1854 virkede Lic. theol. *Johannes Ferdinand Fenger* som en nidkær Sognepræst og Sjælesørger for Lynge og Broby Menigheder sønden for Sorø. Skønt han var nært knyttet til Grundtvig, der ikke yndede de gudelige Forsamlinger, støttede Fenger den frembrydende Vækelse i sine Sogne; han adskilte sig ikke herved fra flere vakte Præster paa Egnen, der som han var Medlemmer af det berømmelige »sydvestsjællandske Broderkonvent«.

I et Brev til Vennen *Peter Christian Kierkegaard* har Fenger skildret Forsamlingsbevægelsens Begyndelse i Sognene. Skønt Slutningen mangler, indeholder den bevarede og her aftrykte Del af Brevet, der findes blandt P. C. Kierkegaards efterladte Papirer paa det kongelige Bibliotek (Ny kgl. Saml. 3174 4° II), vigtige Oplysninger om det religiøse Røre i Egnen og Fengers Stilling dertil.

Liunge d. 11 April 1835
først afsendt den 17 ds.

Kjære Ven! Ret hjertelig Tak for Dit sidste Brev, som inderlig glædede mig og atter oplevede Haabet om, at vi To dog igjen skulde kome i ordentlig Brevvexling¹, Noget hvortil jeg føler inderlig Lyst. Du havde alt faaet Svar, hvis ikke denne sidste Tid for mig havde været saa rig paa Beskjæftigelse. Jeg har denne Gang især 2 Ting at tale med Dig om nemlig først om min Embedsgjerning herude, dernæst om indsluttede Sendebrev til Engelbreth².

¹) Som de bevarede Breve viser, havde Fenger under sin Studierejse i Udlandet (1828—31) ofte vekslet Breve med P. C. Kierkegaard.

²) Provst Wolf Frederik Engelbreth (1771—1862), Sognepræst til Lyderslev og Frøslev. Det nævnte Sendebrev er trykt i »Nordisk Kirke-Tidende« 1835 Col. 273—81.

Jeg lod, hvad den første Gstand angaaer, alt i mit sidste Brev et Ord falde om at Evangeliet begyndte at anames her i Menigheden¹. Hvad jeg siden har erfaret er af saa glædelig Natur, skjönt altid kun en Begyndelse, at jeg ikke saa ganske kan beholde det for mig selv. Jeg har alt forhen fortalt Dig, at jeg ivrig bestræbte mig for at kome i en levende Forbindelse med Menigheden, og at jeg flittig besøgte især Saadanne, hos hvem jeg havde Grund til at formode, at det gode Værk var i ønskelig Fremgang. Der var især een Huusmandsfamilie, som jeg havde megen Opmuntring af at besøge. Manden er ikke alene vel oplyst og gamel i Troen, men ogsaa ivrig for Guds Riges Udbredelse. Han forsømer ikke at aflægge Vidnesbyrd, og, saa vidt jeg har kunet mærke, gjør han det med Besindighed og ikke uden Virkning. Han holder sig flittig til Ordet og ærer sin Bekjendelse med sit Levnet. Denne Mand er en Discipel af en gl. Smed som for nogle Aar siden døde her i Menigheden, og om hvem de, der have kjendt Olsen², vist ville have hørt ham hyppig tale. Til denne Mand kom af og til nogle af hans Naboer. De talte da samen og sang samen; men egentlige Forsaml. vare ei oprettede og man kjendte ei engang af Navn dem som holdes anden steds i Sjælland og i Fyen. »Skal Du ikke bringe Forsaml. i Gang og selv tage virksom Deel i dem?« Det var et Spørgsmaal, som meget beskjæftigede mig i Slutningen af forrige Aar. Efter megen Tænken frem og tilbage reiste jeg til Kjøbenhavn med den Beslutning at begynde derpaa strax naar jeg kom hjem. Men nu havde jeg i Kjøbenhavn en Samtale med Grundtvig, som gjorde mig varsomere, og da jeg kom hjem, fortsatte jeg blot Huusbesøgene hos enkelte Familier men

¹) Dette Brev findes ikke blandt P. C. Kierkegaards Papirer.

²) Der hentydes hermed til Grundtvigs Ven, Pastor Christen Olsen (1785—1833), der havde været Fengers Forgænger i Embedet fra 1822. Ved Mindefesten for Ansgar i 1826 havde Pastor Olsen ladet sine Menigheder afsynge de Salmer, som Grundtvig havde forfattet til Festen, men selv blev forment at anvende ved Froprædikenen Pinsemorgen; jvfr. J. C. Kalls Meddelelse i Dansk Kirketidende 1911 Sp. 441—42.

gjorde endnu intet for Forsamlingerne, ja slog dem næsten ganske af Hovedet. Da jeg nu en Aften sidder i en af disse Familier, siger Huusfaderen: »der er i Sandhed ogsaa Andre her i Menigheden, som gjerne ville at De skal besøge dem. En Mand har sagt til mig: jeg hører, at Præsten imellem kommer til Dig, mon han ikke ogsaa vil kome til os?« Jeg svarede, at jeg gjerne kom til Alle, der ønskede det, men at de jo gjerne om Hverdagene vare ved deres Arbeide, og at det var mig umuligt om Søndagen efter Tjenesten at gjøre mange Besøg. Men, siger jeg, lige saa godt som vi ere nogle faa i denne Stue kunde vi jo være Flere. Jeg skal derfor om Formiddagen i Kirken underrette Dig om, naar jeg næste Gang vil kome til Dig, saa kan Du igjen give dem Underretning, der have Lyst til at høre paa vor Samtale. Næste Søndag gav jeg ham denne Underretning og traf hos ham 12 à 15 Personer med hvem jeg tilbragte Aftenen. Samtalen dreiede sig udelukkende om de Ting, som høre til Guds Rige og jeg forsikrer Dig at Tiden gik godt for os. Naturligvis maatte de gl. Psalmer for en Dag og vi sang dem af Hjertens Lyst. Da vi skulde gaae, tilbød jeg, næste Søndag at ville kome til En af de Andre hvis nogen skulde ønske det, og strax fik jeg Anmodning af En, hvis gl. Moder ikke godt kunde kome fra Huset at kome til ham. Dette er den eneste Gang, jeg har tilbudt min Tjeneste, thi siden blev jeg bestandig anmodet fra den ene Søndag til den anden af Forskjellige, og der er nu alt prænumereret paa 3 følgende Søndage. Den anden Gang, jeg holdt disse Forsamlinger var Stuen alt fuld og har været det hver Gang siden, ja sidste Gang var der et saa stort Antal forsamlet at jeg maatte sige: bliver det saaledes ved, nødsages vi til at søge det Frie. Jeg maa dog bemærke, at da mine Forsamlinger altid holdes hos Huusmænd, saa rumer Leiligheden gjerne kun omtrent 50 Mskr, men et saadant Antal har altid været tilstede og vi har flere Gange maattet aabne Vinduer og Dørre for at faa frisk Luft. Spørger Du nu hvad der trækker disse Mskr., om det er

Nysgjerrighed, saa kan jeg jo ikke bestemt benægte dette om Alle, men dog om de Fleste. Jeg kan ikke sige Dig hvor meget det har glædet mig netop at see mine flittigste Tilhørere i Kirken stadigen i Forsamlingerne. Skulde jeg sige hvad der især trækker dem, da er det Psalmesangen. Jeg gjør nu selv en Erfaring som forhen af Grundtvig er mig meddeelt, nemlig at de gl. Psalmer have en saare dyb Rod i Folkets Hjerter og det endnu efterat de i saa mange Aar have været fortrængte af Kirkerne. Men dernæst have Privatforsaml. det fortrinlige ved sig, at man kan sidde og snakke med Folk, høre paa deres Bemærkninger, lade dem fremkome med hvad Vanskeligheder, de have stødt paa o. s. v. Vore Forsaml. ere da snarere end en Gudstjeneste en Samtale om de Thing, som høre til Guds Rige, meest i Anledning af Dagens Evangelium og Epistel. Jeg lader gjerne Folkene selv foreslaae hvad de ville vi skulle tale om og indrømmer dem næsten ganske jus proponendi . .«
